

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ
ของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วม
ในการจัดการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2

สมยศ อัมพันธ์ศิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาลัทธิ
ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ
แบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนใน
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 เสนอโดยนายสมยศ อัมพันธ์ศิริ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษิตตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา
(นายตระกูล จันทสุนทร)
วันที่ 3 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2551

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)

.....กรรมการ
(ดร.ปัญญา แก้วเหล็ก)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(นายสมพงษ์ สถาผล)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส ดร.ปัญญา แก้วเหล็ก
ชื่อนักศึกษา	สมยศ อัมพันธ์ศิริ
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา	2550

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 2) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ กับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย(descriptive research) และเชิงสหสัมพันธ์(correlational research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้าราชการครูผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 จำนวน 186 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษา และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณค่าสถิติต่างๆ ดังนี้ ร้อยละ(percentage) ค่าเฉลี่ย(average) ค่าสัมประสิทธิ์ของเพียร์สัน(Pearson product – moment correlation coefficient) และสถิติทดสอบค่าที (t – test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ทุกด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นเอกบุคล ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการสร้างบารมี และด้านกระตุนปัญญา
2. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี

ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านวิธีการในการมีส่วนร่วม ด้านผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม และด้านเรื่องที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

3. ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในการจัดการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ในแต่ละด้าน พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับด้านของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จากมากไปหาน้อย คือ ด้านการคำนึงถึงเอกบุคคคล ด้านการสร้างบารมี ด้านการกระตุ้นปัญญา และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

arranged in descending order as follows: participation method, participants, and the issues regarding the need for the communities' participation.

3. the transformational leadership of the school administrators as related to the communities' participation in school educational management under the Lop Buri Educational Service Area Office 2 was rated at a .01 statistical significance. Regarding each individual aspect of the factors of the transformational leadership of the school administrators, every aspect related to the participation in school educational management at a .01 statistical significance arranged in descending order of the value of correlation coefficient: individualized consideration, charisma, and intellectual stimulation.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ กับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส ประธานคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ดร.ปัญญา แก้วเหล็ก กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และให้ข้อคิดเห็นต่างๆ ในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ นายต่อศักดิ์ บุญเสือ ผู้อำนวยการโรงเรียนนิคมลำนารายณ์ นายสุดใจ มอญรัต ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบัวชุม นายอำนาจ ปราสาททอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองกลุ่ม นางสาวลัดดาวัลย์ โพธิ์สุวรรณ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ดร.ทรงศรี ดุ่นทอง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอบคุณ นายสมพงษ์ สถาผล ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลลำนารายณ์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณคณาจารย์ผู้สอนทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ตลอดจนเพื่อนๆ นักศึกษารุ่น 3 กลุ่มเรียนที่ 1 ทุกคน ที่ได้ให้คำปรึกษา เสนอแนะ และกำลังใจ ในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ คุณกวิธนา อำพันศิริ เด็กหญิงณัฐสิริ อำพันศิริ เด็กหญิงอาภารัตน์ อำพันศิริ ที่คอยให้กำลังใจและห่วงใยทุกกรณี ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

สมยศ อำพันศิริ

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมุติฐานในการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ.....	8
ความหมายผู้นำ (leader).....	8
ความหมายภาวะผู้นำ (leadership).....	9
ทฤษฎีภาวะผู้นำ.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพ (transformational leadership).....	23
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	37
ความหมายของการมีส่วนร่วม.....	37
ความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	43
ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วม.....	45
กระบวนการมีส่วนร่วม.....	49
กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วม.....	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
งานวิจัยในประเทศ.....	59
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	62
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	64
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	64
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	66

	หน้า
บทที่ 3 (ต่อ)	
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ.....	67
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	67
การจัดกระทำข้อมูล.....	68
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	87
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	87
สมมติฐานในการวิจัย.....	87
วิธีดำเนินการวิจัย.....	87
สรุปผลการวิจัย.....	88
อภิปรายผล.....	91
ข้อเสนอแนะ.....	99
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	100
ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	100
บรรณานุกรม.....	102
ภาคผนวก.....	116
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	117
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	130
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	138
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	140

สารบัญญัตินำ

		หน้า
ตาราง 1	จำนวนโรงเรียนของประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดโรงเรียนแต่ละอำเภอในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2.	65
ตาราง 2	แสดงจำนวนและร้อยละสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	72
ตาราง 3	ระดับค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2.....	73
ตาราง 4	ระดับค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านการสร้างบารมี จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม.....	73
ตาราง 5	ระดับค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านการกระตุ้นปัญญา จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม...	75
ตาราง 6	ระดับค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านการคำนึงถึงความเป็นเอกบุคคผล จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม.....	76
ตาราง 7	ระดับค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม.....	77
ตาราง 8	ระดับค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกเป็นรายด้าน และโดยรวม.....	79
ตาราง 9	ระดับค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม...	79
ตาราง 10	ระดับค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านเรื่องที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม.....	80

ตาราง 11	ระดับค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านวิธีการในการมีส่วนร่วม จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม.....	81
ตาราง 12	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านต่างๆ กับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยรวม.....	83
ตาราง 13	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างบารมี กับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกรายด้าน.....	83
ตาราง 14	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกระตุ้นปัญญา กับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกรายด้าน.....	84
ตาราง 15	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงเอกบุคคต กับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกรายด้าน.....	85
ตาราง 16	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ กับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกรายด้าน.....	85

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพ 1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
ภาพ 2	แสดงแบบของผู้นำตามการศึกษาภาวะผู้นำของโอไฮโอสเตท (Ohio State leadership).....	13
ภาพ 3	ตารางการจัดการของเบลคและมูตัน (blake and moutons managerial grid).....	14
ภาพ 4	แบบภาวะผู้นำที่เหมาะสมสำหรับสถานการณ์กลุ่มต่างๆของฟิดเลอร์ (Fiedler).....	18
ภาพ 5	ความสอดคล้องของแบบผู้นำกับวุฒิภาวะผู้ตาม.....	20
ภาพ 6	ความสัมพันธ์ของตัวแปรในทฤษฎีวิถีทาง – เป้าหมาย.....	22
ภาพ 7	การส่งเสริมกันระหว่างภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (transactional leadership)กับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพ(transformational leadership).....	25
ภาพ 8	ผลการมีส่วนร่วมในองค์กร.....	38
ภาพ 9	กระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ (public policy process).....	51
ภาพ 10	กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff).....	58